

**Ірина КОВТУН¹,
Ірина ЮРИЧИНА²**

УДК 338.48(477.43)

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено поглиблення теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку туристичної сфери Хмельницької області як однієї із складових національної економіки. З цією метою розглянуто проблеми та перешкоди розвитку туризму в Хмельницькій області та визначено ряд напрямів для усунення виявлених недоліків, а також надано рекомендації для удосконалення вже існуючих місць для туризму та відкриття нових задля більшої популяризації серед населення. Охарактеризовано туристичний потенціал регіону. Проаналізована інформація щодо чисельності туристів, які обслуговувалися туроператорами та турагентами за визначений період. Відмітили, що за рахунок туристичного збору, краще наповнюється бюджет громади, тому ця галузь має активно розвиватися. Досліджено програму розвитку туризму і курортів, та як вона застосовується на практиці в Хмельницькій області. Виділили, що серед туристичних центрів Хмельниччини особливим місцем є місто Кам'янець-Подільський, місцева влада якого проводить досить активну туристичну політику, встановлюючи цілі, які намагаються досягти за короткі проміжки часу. Зазначили, що основним завданнями розвитку туризму на Хмельниччині є формування туристично-рекреаційного комплексу, який задовольняв би потреби населення в санаторно-курортному лікуванні, відпочинку і туризмі. Надано рекомендації, щодо застосування ряду маркетингових заходів, які допомогли б розширити знання про Хмельницьку область далеко за її межами. Визначено, що Хмельниччина є одним з перспективніших туристичних регіонів України. Стверджуємо, що пріоритетними для Хмельниччини є оздоровчий туризм, екологічний туризм,

---

¹ кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
iruna_kovtun@univer.km.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-8530-8642>.

² викладач-стажист кафедри публічного управління та адміністрування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
iruna_yurychyna@univer.km.ua,
<https://orcid.org/0000-0002-6054-2042>.

пізнавальний, а також тури вихідного дня. Визначено проблеми, які наразі стоять перед Хмельницькою областю в галузі туризму, зокрема щодо фінансового забезпечення туристичної галузі, та надано пропозиції щодо їх усунення. Надано ряд рекомендацій для ефективної популяризації туристично-рекреаційного потенціалу Хмельницької області.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, туристичний регіон, туристичний потенціал, туристично-рекреаційний комплекс.

**Iryna KOVTUN,
Iryna YURYCHYNA**

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

Current Problems and Prospects Development of the Tourist Industry Khmelnytskyi region

The article is devoted to deepening the theoretical foundations and developing practical recommendations for the tourism sector of Khmelnytsky region as one of the components of the national economy. To this end, the problems and obstacles to tourism development in Khmelnytsky region are considered and a number of areas are identified to address the identified shortcomings, as well as recommendations for improving existing places for tourism and opening new ones for greater promotion among the population. The tourist potential of the region is characterized. The information on the number of tourists served by tour operators and travel agents for a certain period is analyzed. They noted that due to the tourist tax, the community budget is better filled, so this industry should be actively developed. The program of tourism and resorts development was studied, and how it is applied in practice in Khmelnytsky region. It was pointed out that among the tourist centers of Khmelnytsky region a special place is the city of Kamyanets-Podilsky, whose local authorities pursue a very active tourism policy, setting goals that are trying to achieve in a short period of time. It was noted that the main tasks of tourism development in the Khmelnytsky region are the formation of a tourist and recreational complex that would meet the needs of the population in spa treatment, recreation and tourism. Recommendations are given for the application of a number of marketing measures that would help expand knowledge about the Khmelnytsky region far beyond its borders. It is determined that Khmelnytsky region is one of the most promising tourist regions of Ukraine. We claim that the priority for Khmelnytsky region is health tourism, ecological tourism, cognitive, as well as weekend tours. It should be noted that a tourist information center is being built in Khmelnytsky, which will provide free information services on tourist facilities. The problems currently facing the Khmelnytsky region in the field of tourism have been identified, the most acute problem is currently the financial support of the tourism industry, and proposals have been made to eliminate them. A number of recommendations for effective popularization of tourist and recreational potential of Khmelnytsky region are given.

Keywords: *tourism, tourist branch, tourist region, tourist potential, tourist —*

recreational complex.

Як свідчить досвід багатьох країн, сфера туризму є надзвичайно динамічною, вона постійно видозмінюється, покращується, швидко розширюється, є високоефективною та прибутковою. Рекреаційно-туристичний комплекс в Україні, як складова національної економіки та один із пріоритетів соціально-економічного розвитку, має свої неповторні характеристики, що зумовлює наявність потенціалу для його всебічного розвитку. Розкриття цього потенціалу може стати суттєвим поштовхом до активізації підприємницької діяльності, зменшення безробіття, у тому числі в сільській місцевості, збільшення доходів місцевих домогосподарств, зростання доходів місцевих бюджетів, поліпшення фінансового становища окремих територіальних громад та розвитку територій.

Хмельницька область має мальовничі краєвиди, багата на історичну, культурну спадщину та рекреаційні ресурси. При цьому в області є низька концентрація промисловості, відносно сприятлива екологічна ситуація. Все це, і не тільки, створює необхідні умови для активізації розвитку туристичної галузі. Вивчення проблем розвитку туризму в регіоні, а також провідного досвіду інших країн в організації туризму є особливо актуальним для визначення цілей покращення ситуації в регіоні.

Дослідження проблематики використання туристичних ресурсів активно здійснюють науковці: О. Бейдик [1], Р. Драпушко [2], І. Любинська [3], О. Гуменюк [4], Л. Черчик [5], Е. Щепанський [6] та ін. Туризм Хмельниччини вивчають: О. Бейдик [1], Е. Щепанський [6] та ін.

Мета статті полягає у виявленні викликів та перешкод розвитку туризму в Хмельницькій області та визначенні можливостей їх подолання.

Туризм — це система взаємовідносин, під час яких людина у свій вільний час переміщується між місцем свого постійного проживання і локацією дозвілля. Туризм як галузь, яка приносить прибутки як власникам туристичних суб'єктів господарювання, так і багатьом із ними пов'язаним, набуває важливого значення для економіки як окремих регіонів, так і цілих країн. Масштаб і стабільність темпів зростання перетворюють туризм на одну з пріоритетних галузей.

Хмельницька область розташована на плато Подільської височини, яка простягається із заходу на схід вздовж одних із найбільших річок України — Південного Бугу та Дністра. Область розташована на Поділлі та на південному сході Волині, клімат помірно-континентальний. На території Хмельниччини протікають понад 3 тис. річок загальною довжиною 2 367 км, а також розміщуються 55 водосховищ та 2 тис. ставків. Хмельницька область посідає третє місце в Україні після Криму та Карпат за різноманітністю флори та налічує понад 1 700 видів рослин, 116 з яких занесені до Червоної книги України. І зараз понад 15 % площі області — і це один з найкращих показників

в Україні — належить до природно-заповідного фонду. У надрах Хмельницької області знаходяться 12 могутніх родовищ різноманітних мінеральних та столових вод, найвідоміше з яких — «Збручанська», подібна за складом до трускавецької «Нафтусі». У регіоні є 2 національні природні парки: «Подільські Товтри» (найбільший парк України) та Мале Полісся. Також, чимало ботанічних пам'яток природи (Святе озеро на території Ізяславського району), геологічних пам'яток (печера «Атлантида» у с. Завалля Кам'янець-Подільського району, Бакотський скельний монастир), численна кількість пам'яток історії, які рекомендовано до прийняття під охорону Законом України «Про охорону культурної спадщини» [7]. На теренах області багате різноманіття звичаїв, обрядів і промислів характерних для Поділля і південно-східної Волині. У області функціонують близько 160 закладів готельного типу на 6 000 ліжок/місць, 700 закладів громадського харчування і 137 туристичних фірм. Туристична пропускна спроможність складає 7000 осіб у день [8]. Отже, поєднання природних, ландшафтних, історико-культурних, інфраструктурних ресурсів та об'єктів Хмельниччини створює усі необхідні передумови для подальшого розвитку туристичної галузі.

Варто проаналізувати чисельність туристів, які обслуговувалися туроператорами та турагентами Хмельницької області за період 2015–2019 рр.

Таблиця 1

Чисельність туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму

	Чисельність туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2015	25416	–	15227	10189
2016	19885	–	14158	5727
2017	26829	30	14448	12351
2018	25738	1	13720	12017
2019	27613	4	19820	7789

Примітка: складено авторами за статистичною звітністю [9].

Варто зазначити, що найбільш поширеними є виїзні тури, а найпривабливішими країнами для туристів є: Єгипет, Туреччина, Болгарія, Угорщина, Чорногорія. Найпопулярнішою метою туристичних та екскурсійних подорожей традиційно є дозвілля і відпочинок, на другому місці – лікування. Варто відмітити, що у 2020 році, який фактично пройшов в умовах пандемії, в Україні великої популярності набув внутрішній туризм. Наші співвітчизники, які раніше подорожували за кордон, все більше цікавляться історією,

архітектурою, природою, ландшафтами своєї країни і все більше стимулюють розвиток туристичної галузі України. Зазвичай влітку туристи обирають відпочинок на Чорному або Азовському морях. На другому місці за популярністю серед внутрішніх туристів — Західна Україна, зокрема Прикарпаття та Закарпаття, на третьому — Київ та столичний регіон, на четвертому — регіональні туристичні цікавинки в кожній конкретній області, стверджують експерти [10].

У економічному аспекті необхідності розвитку туризму, варто відмітити, що в тому числі за рахунок туристичного збору наповнюються бюджети громад. Так, платники податків Хмельниччини, які здійснюють діяльність у туристичній сфері, впродовж першого півріччя 2020 року перерахували до місцевих бюджетів краю 640 тис. грн туристичного збору [11]. Зокрема, фізичні особи-підприємці поповнили місцеві бюджети на 329 тис. грн, а юридичні особи — на 311 тис. грн. Лідером у туристичній галузі області традиційно залишається місто Кам'янець-Подільський, також за рахунок туристів поповнюються бюджети міста Хмельницького, у Городецькому, Славутському та Шепетівському районах. Це є досить позитивним явищем для кожної громади, а також стимулом розвиватися та заохочувати відвідування туристів для інших громад області.

В області протягом останніх років реалізується програма розвитку туризму і курортів. Так, за останні роки оновлено курорт Сатанів, відреставровано і відремонтовано архітектурні комплекси Меджибожа. Але, як в Україні в цілому, так і на Хмельниччині, обсяги бюджетного фінансування розвитку, оновлення і підтримки історико-культурних центрів недостатні для впровадження більш масштабних програм. Серед туристичних центрів Хмельниччини неможливо не виділити Кам'янець-Подільський, місцева влада якого досить активна у провадженні туристичної політики, встановлюючи цілі, які намагаються досягти за короткі проміжки часу.

На сьогодні важливим пріоритетом розвитку економіки Хмельниччини залишається формування цілісного туристично-рекреаційного комплексу, який би задовольняв потреби населення в санаторно-курортному лікуванні, змістовному відпочинку і подорожах; формування ринку конкурентоздатних, в тому числі на міжнародному рівні, рекреаційних послуг через ефективне використання наявного природо-ресурсного та культурно-історичного потенціалу при недопущенні негативного впливу на екосистему; зростання чисельності туристів, в тому числі внутрішніх, і внаслідок цього — збільшення обсягів надходження коштів до місцевих бюджетів.

Для того, щоб зробити галузь туризму Хмельниччини більш ефективною, необхідно взяти також і ряд маркетингових заходів, які допомогли б розширити знання про Хмельницьку область серед населення області і далеко за її межами, зацікавити туристів відвідати цікаві та мальовничі локації нашої області, та ще не раз сюди повернутися. До таких заходів відносимо:

— проведення маркетингового дослідження туристичних об'єктів області задля оцінки туристично-рекреаційного потенціалу та визначення найбільш привабливих туристичних пропозицій для внутрішніх та зарубіжних туристів;

— покращення відомих та опрацювання нових туристичних маршрутів, в тому числі міжнародного значення, по території Хмельниччини з урахуванням сучасних потреб та інтересів гостей;

— розвиток інформаційної інфраструктури туристичного бізнесу регіону, яка б надавала потенційним гостям Хмельницької області, а також іншим зацікавленим суб'єктам можливості знайти максимальний обсяг інформації про певну локацію, оцінити якість та зарезервувати туристичні послуги, а також зібрати та обробити статистичну інформацію про тенденції розвитку туристичного бізнесу в регіоні;

— заохочення туристичних компаній та санаторіїв регіону до представлення найбільш привабливих туристичних пропозицій, локацій та маршрутів області на національних і міжнародних туристичних виставках;

— організація, а також участь у промоційних туристичних заходах, регіональних ярмарках, конференціях, семінарах та презентаціях з проблем розвитку туристичного бізнесу;

— розвиток подієвого туризму, проведення брендівих заходів (фестивалів, виставок, відкриттів туристичного сезону тощо) у вже відомих та нових туристичних локаціях області, присвячених певним історичним або культурним подіям, природним явищам тощо;

— створення електронних інформаційних путівників (спеціалізованих сайтів) із широкими даними про туристичні агенції, що діють у регіоні, туристичні маршрути, їх транспортне забезпечення, вартість послуг тощо;

— регулярне оновлення інформації на туристичному порталі Хмельницької обласної державної адміністрації, складення, публікування та поширення календаря туристичних та культурних подій у Хмельницькій області;

— підвищення якості надання лікувально-оздоровчих, готельно-ресторанних, туристичних та інших супутніх послуг;

— розвиток мережі автошляхів, маркованих велошляхів, що ведуть до туристичних об'єктів, а також кемпінгів біля них;

— проводити активні сезонні рекламні кампанії у національних та зарубіжних ЗМІ, спрямовані на пропагування сезонного та культурного відпочинку з урахуванням різних потреб та інтересів відпочивальників, спеціалізованого туризму у Хмельницькій області;

— відродження та популяризація українських народних звичаїв, фольклорної спадщини, розвиток сучасного, зокрема аматорського, мистецтва та культури, а також впровадження інноваційних підходів до проведення масових заходів.

Важливим документом, який би засвідчив наміри місцевої влади разом із туристичним бізнесом та місцевими жителями розвивати туристичну сферу регіону, має стати програма розвитку туризму Хмельницької області на 2021-2025 роки. У ній мав би бути передбачений комплекс цілей, бачення туристично-рекреаційного комплексу області та засобів і критеріїв їхнього досягнення. При цьому вважаємо, що важливими та перспективними для області є розвиток екотуризму (зелений туризм, велотуризм, спортивний туризм, туристично-рекреаційні зони, курорти), а також розвиток Старокостянтинівського локального осередку туризму у сучасних межах Старокостянтинівської, Старосинявської, Білогірської, Красилівської та Теофіпольської територіальних громад.

Створення системних передумов для сталого розвитку туризму регіону має стати одним з пріоритетних напрямів забезпечення сталого розвитку області в цілому та суттєвою складовою у вирішенні питань підвищення якості життя населення.

Важливою передумовою ефективного розвитку туризму в Хмельницькій області є також системна координація роботи підприємств, установ, організацій, які надають туристичні послуги та реалізують туристичну політику. Попри єдність сфери діяльності, цілі у цих суб'єктів можуть кардинально різнитися. Наприклад, бізнес, бажаючи збільшити свої прибутки, не в повній мірі або зовсім не сплачує туристичний збір до місцевого бюджету. У цей час, місцева влада може вживати заходів з метою стимулювання розвитку туризму у громаді, сподіваючись, в тому числі за рахунок туристичного збору збільшити дохідну частину місцевого бюджету. У такому процесі, на наш погляд, не вистачає діалогу, розуміння цілей усіх суб'єктів економіко-соціальної взаємодії, прагнення до компромісу задля їхнього досягнення. Узгодженню дій між бізнесом, владою та громадою можуть сприяти інформаційно-координаційні центри розвитку туризму, які могли б створюватися у відповідних виконавчих структурах громади, залучаючи на добровільних засадах підприємців. Вважаємо, що ефект від такої спільної діяльності здатен покрити усі можливі витрати на утримання таких центрів.

Поштовхом до розвитку туризму в Хмельницькій області може бути й інноваційність, яка може проявитися у вигляді розробки та впровадження нових туристичних послуг, використання новітніх підходів при наданні традиційних послуг, використання осучаснених, раніше не використовуваних туристичних ресурсів, зміни в організації надання і отримання традиційних туристичних послуг. Пріоритетами для Хмельниччини та тими сферами, де потенційно можливо розвивати туристичні інновації є оздоровчий туризм (відпочинок та лікування на курортах області), екотуризм, пізнавальні тури, а також так звані «подорожі вихідного дня». Пошук цікавих для туристів форм інтеграції різних видів дозвілля (наприклад, екологічного туризму з природо-пізнавальним та гастрономічним, сільського туризму із мисливським або рибальським та ін.) може значно активізувати подальший розвиток туризму на Хмельниччині.

Для формування сприйняття Хмельницької області як туристично привабливого регіону потрібні значні зусилля, які необхідно спрямувати на інновації в сфері туризму, вдосконалення системи інформаційного забезпечення, розвиток інфраструктури туризму, в тому числі шляхом залучення вітчизняних та іноземних інвестиційних ресурсів для підтримки, реконструкції, будівництва туристичних об'єктів.

Варто відзначити, що в м. Хмельницькому будується туристично інформаційний центр (ТІЦ), в якому планується надання безкоштовних інформаційних послуг щодо туроб'єктів, закладів харчування, дозвілля, транспорту, торговельних установ; поширення рекламної та інформаційної продукції, продаж сувенірів; організація семінарів, тренінгів для суб'єктів ринку туристичних послуг. Планують в ТІЦ і продавати туристичні продукти в межах області, які проходять через м. Хмельницький. Загальний бюджет створення ТІЦ становить 9,9 млн грн, з яких 9,4 млн грн — грантові кошти, 500 тис. грн — кошти міського бюджету [12].

До викликів, які наразі стоять перед Хмельницької областю в галузі туризму, варто віднести:

1) низьку активність просування бренду Хмельниччини: графічний знак — самобутній, відображає культурно-історичну компоненту області, слоган — «Перехрестя стихій та історій» [13]. Графічний знак є втіленням класичного візерунку подільської вишиванки, а кожен колір бренду несе своє значення. Вважаємо, що задум досить цікавий, але потребує активного просування;

2) дефіцит економічних, а саме податкових та фінансово-кредитних стимулів для розвитку туризму;

3) залучення інвестиційних ресурсів у туристичну галузь, які можуть стати стимулом для подальшого розвитку туристичних продуктів, відкриття нових локацій, оновлення чи реконструкції вже існуючих;

4) відсутність організованої промоції туристично-рекреаційних можливостей та представників туристичної галузі Хмельницької області на всеукраїнських та міжнародних тематичних заходах;

5) поганий стан доріг та автосервісу, слабка транспортна доступність багатьох історичних та культурних пам'яток, які розміщені в Хмельницькій області.

Наразі, однією із найгостріших проблем в галузі туризму залишається її фінансове забезпечення, адже туристичні об'єкти потребують привабливого вигляду, належного інфраструктурного забезпечення, розвитку супутніх послуг тощо. Все це вимагає значних капіталовкладень, стимулювати які може влада через зміну існуючої фінансової, кредитної та податкової політики. Додатковою мотивацією для органів влади може служити той аргумент, що розвиток туризму стимулює й інші галузі економіки: харчову, будівельну, дорожньо-будівельну, охорону здоров'я, «індустрію краси» тощо. У цьому контексті місцевій владі було б доцільно запропонувати можливість фінансування

реконструкції туристично привабливих локацій (пам'яток культури) з найбільшим потенціалом за допомогою пільгових позик.

Традиційними є ряд фінансових інструментів, які здатні забезпечити розвиток туристичної галузі Хмельницької області: бюджетне фінансування програм розвитку туризму, лізинг, кредитування; податкові пільги, податкові канікули під перспективні, пріоритетні туристичні проекти, оптимізація кількості і ставок місцевих податків і зборів з метою зменшення податкового навантаження на суб'єкти туристичної діяльності тощо; субсидіювання та ін.

Іншою не менш важливою проблемою розвитку туризму Хмельницької області є недостатнє забезпечення професійними кадрами в галузі туризму і рекреації. У цьому напрямі найбільш гостро виступають такі аспекти:

- недостатнє кадрове забезпечення середньої та нижчої обслуговуючої ланки, особливо зі знаннями іноземної мови;

- недостатність кваліфікованих спеціалістів та викладачів, які пройшли зарубіжні стажування або мають досвід роботи за кордоном з підготовки кадрів для туристичної галузі;

- нерозвинута система підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів в туристичній галузі;

- відсутність методичного супроводу органами влади місцевих власників об'єктів сільського, зеленого, агротуризму та інших видів туризму.

У цьому контексті важливою могла б стати допомога закладів вищої освіти державної та комунальної форми власності, які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Туризм», і у зв'язку із цим мають відповідне матеріально-технічне, методичне та кадрове забезпечення, щоб створювати консультативні центри з надання якісного супроводу зацікавлених суб'єктів господарювання туристичної галузі.

Отже, Хмельниччину по праву можна вважати одним із перспективних регіонів України для розвитку туризму, що пояснюється характеристиками її географічного розташування, клімату, природно-ресурсного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалу. Хмельницька область має значний туристично-рекреаційний потенціал, який, на наш погляд, використовується не зовсім ефективно. Розвиток дорожньо-транспортної та інформаційної інфраструктури потребує значних інвестиційних вкладень з боку державного і приватного секторів. Тому, модернізація екскурсійних маршрутів, знаходження ефективних форм поєднання різних видів туризму, покращення системи інформаційного забезпечення, розвиток інфраструктури туризму шляхом залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для відновлення, будівництва привабливих туристичних об'єктів сприятиме подальшому розвитку туризму на Хмельниччині.

Тож, виходячи із викладеного, перспективним є подальше дослідження перспектив розвитку туристичної інфраструктури Хмельницької області, вивчення інноваційних видів туризму, пошук шляхів вирішення проблем підготовки кадрів для туристичної галузі.

Список використаних джерел

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: *Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет»*: монографія. Київ 2001. 395 с.
2. Драпушко Р. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи*, Київ, 2007. 152 с.
3. Любинська І.Б. Оцінка кліматичних ресурсів Хмельницької області для організації рекреаційної діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Сер. Географія. 2010. Вип. 2 (28). С. 256-260.
4. Гуменюк О.В. Розвиток туризму в Хмельницькій області як складова характеристика міжнародного бізнесу регіону. *Актуальні проблеми розвитку рекреаційного бізнесу в Україні та підвищення його конкурентоспроможності*. 2014. С. 27.
5. Черчик Л. М. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку рекреаційного природокористування в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 6. С. 180–186.
6. Щепанський Е. В. Історія становлення та розвитку туристично-рекреаційної галузі України. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2. С. 270-276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_2_40
7. Закон України «Про охорону культурної спадщини». URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
8. Офіційний веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації URL: www.adm-km.gov.ua/
9. Головне управління статистики в Хмельницькій області URL: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>
10. Солонина Є. Внутрішній туризм в Україні – на підйомі через COVID-19. Чи надовго? (15.07.2020; 08:00). *Радіо Свобода*. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/vnytrishniy-turyzm-v-ukraini-covid19/30726545.html>.
11. Головне управління ДПС у Хмельницькій області URL: <https://km.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/425537.html>
12. У Хмельницькому будують туристично-інформаційний центр (04.03.2021; 09:49). *Укрінформ*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3201820-u-hmelnickomu-buduut-turisticoinformacijnij-centr.html>
13. Бренд Хмельницької області (19.05.2021; 10:29). *Хмельницька обласна державна адміністрація*. URL : https://www.admkm.gov.ua/?page_id=61429.
14. Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua>

